

SMATRAMO

SMATRAMO da kulturi gori pod nogama i da je **AKCIJA NEODLOŽNA**. Ovaj trenutak, lucidno nazvan „trenutkom slobode i računice“, pokazuje nam novo lice starog sukoba. Zlosrećna sudbina umetnosti da joj se postavljaju i drugi zahtevi osim onih u njoj sadržanih ponavlja se, to je izvesno, iz dva osnovna, uzajamno povezana razloga. U osnovi takvih neadekvatnih zahteva krije se elementarno nerazumevanje prirode umetnosti, odnosno zastrašujuća nezainteresovanost za prirodni karakter i sudbinu umetnosti — nezainteresovanost koja tom nerazumevanju prethodi i nadalje ga održava. Nezainteresovanost, s jedne strane, onih koji propuštaju da shvate da je umetnost neophodna nadgradnja života i nezainteresovanost, s druge strane, onih koji zaboravljaju da umetnost u krajnjoj instanci ne služi sama sebi, već ljudima — postigle su juče svoju „savršenu“ negativnu saglasnost. Danas pokušavamo da pronademo izlaz.

SMATRAMO da je u ovom trenutku zadovoljstvo stvaralaštva (stvaralačkog čina) pomračeno i da je sudbina umetnosti postala neizvesna. Doveden u paradoksalnu situaciju da se umetničko delo prihvata isključivo kao roba, gurnut u berzanske odnose u kojima šund i kič tiranišu sve umetničke vrste svojim fasciniranim „profitom“, stvaralac postepeno, odnosno sve više i više, postaje rob tržišta, izigrani i ismevani posrednik između „ponude i potražnje“, obezoružani branilac sopstvene umetničke vizije koja na tržištu gubi gotovo svaku vrednost. Smatramo da su u tom smislu potrebna korigovanja i da društvo (naše!) ne sme tolerisati koristoljubivu zabludu da je isključivo materijalni prosperitet i onaj suštinski. U protivnom, brutalne represalije kiča i šunda su neminovne, a tragovi njihove varvarske tiranije ne mogu se brzo i olako ofkioniti, jer njihovi koreni mogu dosegnuti i dublje nego što dosežu koreni viševkovnih kultura. Ova opasnost je tim veća kada je reč o mladima, čiji je ukus, zajedno sa čitavom ličnošću, još u razvoju i formiranju.

SMATRAMO da bi časopis „PROGOVOR“, u prvom redu zahvaljujući kvalitativno novoj prirodi svojih potencijalnih akcija i jednom potpuno drugačijem ustrojstvu delatnosti njegovih urednika, mogao postati onaj dragoceni medij koji će najvrednija stvaralačka postignuća mladih vraćati u tokove golog života — onamo odakle su i potekla. „PROGOVOR“ će se izisinski zalagati, tačnije boriti, da upravo ono što je najživotnije u umetnosti bude sadržaj njegovih rubrika. Iz toga logično proizilazi da su „PROGOVORU“ podjednako neophodni oni mladi saučesnici koji su spremni da nam pomognu svojim prilozima isto koliko i oni koji su spremni da se van kreiranja stave u službu PROGOVOR-ovih nastojanja da bude poduzetnik u ostvarivanju nečeg najneophodnijeg i najprečeg — uspostavljanju kvalitativno drugačijeg (svesnijeg, složenijeg, bogatijeg, suptilnijeg) odnosa našeg čoveka prema kulturi i umetnosti.

SMATRAMO da očevidan jaz koji postoji između životnosti i umetnosti može biti prevaziđen samo radikalnim akcijama — kvalitetom, ne i kompromisom. „PROGOVOR“ treba da poslane doista nepobitan dokaz da u svakoj sredini (fakulteti, radne organizacije, škole, klubovi, amaterske sekcije itd.) postoji dovoljan broj mladih ljudi osnovanih i postojanih stvaralačkih mogućnosti (stalne priče urednika časopisa i urednika kulturnih rubrika naših listova, koji pitanjem „A gde su oni?“ misle da dokazuju suprotno, samo su plod slepila „intelektualnih daltonista“ koji ne razlikuju ni žito od kukolja, a od njih se očekuje i traži da razlikuju sve vrste žitarica; „PROGOVOR“-ov odgovor na to njihovo pitanje je: „A gde ste ih i tražili?“). U tom smislu smatramo da je klasična koncepcija domaćeg časopisa, sa manje-više zatvorenim krugom saradnika i sa gomilom priloga krajnje nedefinisanog sadržaja i sumnjive autentičnosti, u potpunosti prevaziđena i da su privlačnost i efektivnost takvih koncepcija izisinski arhaične i jalove. Smatramo da objavljivanje jednog teksta (priloga) istovremeno mora biti i potvrda vrednosti tog teksta. Da bi se takvi prilozima „obezbedili u dovoljnom broju za svaki broj“, nije dovoljno obećanje samog urednika „da će već nešto napisati“, već je nužna i neophodna atmosfera tražanja za takvim prilozima, atmosfera animacije svake sredine u kojoj je potencijalno skriven takav ma i jedan prilog. Arhivska zatvorenost jedne redakcije predstavlja istrajavanje u nemoci koje ne može biti nikakva garancija kvaliteta, aktualnosti ili akcije.

SMATRAMO da u postojećoj kulturnoj situaciji nema autoriteta koji se dovoljno poštivano, sa dovoljno samopregora, savesti i ljubavi bavi otkrivanjem mladih stvaralaca i pravilnim prosuđivanjem onoga što su oni već stvorili, ukazujući im kritičarsku pažnju koju su svojim delom zaslužili — umesto popustljivosti i lažnog „hrabrenja na prvom koraku“, mladom stvaraoču je potrebna svestrana analiza, nedvosmišljena kritika i predočavanje istrajnosti.

SMATRAMO da tzv. „akademska“, isforsirano intelektualistička kritika, s jedne strane, predstavlja plašt iza kojeg se najčešće skriva osnovna težnja kritičara da ispuni svoje šljafne; „impresionistička“ kritika je, s druge strane, neodgovorna i lična u nameri da nametne svoje poglede. Smatramo da su podjednako nepotrebne i podjednako štetne i impersonalna i suviše egoistički obojena impresionistička kritika. Mi, dakle, smatramo da nam je jedino potrebna otvorena i deklarirana kritika; a njoj je potreban analitički duh isto koliko i sposobnost da se voli — lucidnost svesti i otvorenost savesti.

SMATRAMO da je najopasnija zamka pred svakim novim poduhvatom upravo nezainteresovanost onih kojima su plodovi ovakve akcije namenjeni. Ne računati s tom mogućnošću znači sopstveno zanemarivanje velike razlike između onoga „što jeste“ i onoga što se u zamenu „nudi“. Opasniju zamku od ove predstavlja jedino eventualno odustajanje od poduhvata zbog bezbrojnih prepreka na putu do konačnog cilja same akcije. Smatramo da su postojeći časopisi „digli ruke“ od svojih prvobitnih želja da okupe, približe i prošire krug svojih saradnika i čitalaca upravo zbog ovakvih zamki, otpora i prepreka. „PROGOVOR“ ne želi da pred ovom istinom zatvori oči ili zavuču glavu u redakcijski pesak. „PROGOVOR“ želi da iznađe sopstveni put da se nezainteresovani čitalac promeni u zainteresovanog, a ovaj pretvori u aktivnog saučesnika. To je put da slojevi života budu stranice „PROGOVORA“, a neiscrpna snaga i lepota života „PROGOVOROV“ kvalitet. „PROGOVOR“ zastupa stav da je najneophodnije ono što je najvrednije. Ali isto tako „PROGOVOR“ neće zid nezainteresovanja nikada utešno protumačiti kao dokaz svog kvaliteta.

SMATRAMO otud da se jedina mogućnost da se istovremeno bude i aktivan i kvalitetan krije u uzajamnom prožimanju života i umetnosti. To prožimanje predstavlja proces u kome život i umetnost, uzajamno, predstavljaju nenadomestiv i uvek pouzdan korektiv. U ovom trenutku, tzv. „masovna kultura“, kič i šund, delimično stoga što prava umetnost ne dopire do onih kojima je inače namenjena, a delimično i krivicom samih stvaralaca, daleko više odražavaju potrebe savremenog čoveka od same umetnosti. Smatramo, međutim, da ako postoji takva potreba za kičom i šundom, koji su krivotvorena umetnost, tim više mora postojati istinska potreba za istinskom umetnošću.

„PROGOVOR“ će učiniti pokušaj da zadovolji upravo takve zahteve i potrebe.

„PROGOVOR“ je za govor umetnosti — jer kroz nju najuverljivije govori život.

„PROGOVOR“ je za reči života — jer samo one i znače umetnosti i ljudima.

SMATRAMO da treba progovoriti.
PROGOVORITE!

Ivan RASTEGORAC
Adam PUSLOJIC
Petar CVETKOVIC
Miodrag STANISAVLJEVIC
Milan MILISIC
Radislav TRKULJA
Srba IGNJATOVIC
Mitko MADŽUNKOV
Predrag CUDIC
Ibrahim HADŽIC
Vojslav DONIC
Radoslav MIROSAVLJEV
Todor STEVANOVIĆ
Ismet REBRONJA
Moma DIMIĆ
Mihailo HARPANJ
Radovan V. KARADŽIĆ
Rajko Petrov NOGO
Tomislav PREVIŠIĆ
Ivan ROGIĆ
Milovan VITEZOVIĆ
Rade TOMIĆ
Vujica TUCIĆ
Pero ZUBAC
Hrvoje ŠERCAR
Lordan ZAFRANOVIĆ
SAVA TRIFKOVIĆ

